

[21] Den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite
Møte mandag den 29. mars 1971 kl. 13.00.

Møtet ble ledet av formannen, H e l g e S e i p .

Til stede var: John Austrheim, Kjell Magne Fredheim, Knut Frydenlund, Annemarie Lorentzen (for Leif Granli), Guttorm Hansen, Jakob Aano (for Korvald), Margith Munkebye, Tor Oftedal, Helge Seip, Kåre Willoch, Bernt Ingvaldsen. G.A. Larsen, Magnus Andersen, Ingvar Bakken, K.J. Brommeland, Gunnar Garbo, Sonja Ludvigsen, Svenn Stray, Paul Thyness, Ingvald Ulveseth, Johan A. Vikan, Johan Østby.

Av Regjeringens medlemmer var til stede: statsminister Trygve Bratteli, utenriksminister Andreas Cappelen, handelsminister Per Kleppe, landbruksminister Thorstein Treholt, finansminister Ragnar Christiansen, fiskeriminister Knut Hoem.

Følgende embetsmenn ble gitt adgang til møtet: Fra Utenriksdepartementet: statssekretær Stoltenberg, ambassadør S. Chr. Sommerfelt, direktør Arild Holland, byråsjef P.M. Ølberg. Fra Handelsdepartementet: ekspedisjonssjef Stokke og underdirektør Ribu.

D a g s o r d e n :

Forhandlingene med EEC.

Formannen: Før vi tar fatt på dagsordenen, kan jeg bare få opplyse om at den saken som den utvidede utenrikskomite har til behandling, som gjelder Mellbye-utvalgets innstilling, foreløpig er stilt litt i bero, fordi den nye justisminister gjerne ville se på den melding som er lagt fram for Stortinget og ta stilling til om den skal opprettholdes. Vi har fått en kort foreløpig skisse fra Thyness. Det er ikke hans skyld at det har tatt litt lengre tid. Men dette vil vi komme tilbake til umiddelbart over påskeferien.

Til behandling i dag foreligger en orientering fra utenriksministeren om det møtet som skal finne sted i Brussel i morgen, og den erklæring som forutsettes avgitt i den forbindelse.

Disse dokumenter har vært sendt over hit, men de kom litt på avveie, bl.a. fordi vår sekretær var borte, og sekretæren i komiteen, den permanente sekretær, var ikke til stede. Men jeg må si dette kom meget sent. Det kom ikke hit før lørdag kl. 15 – hvis det skal bli noen diskusjon om tidspunkt og ansvarsfordeling.

[22] Utenriksminister Cappelen: Jeg beklager at utenrikskomiteens medlemmer ikke fikk dette før de reiste på forskjellige møter i helgen. Jeg har jo ikke hatt så god tid, men vi får se om vi kan rette på det ved senere anledninger.

Bakgrunnen for at vi har bedt om dette møtet, er at Regjeringen på ministermøtet i morgen skal legge fram en erklæring. Jeg omtalte dette i Stortinget under erklæringsdebatten. Det skulle egentlig vært møte den 15. Det ble utsatt på

grunn av regjeringsskrisen. Vi fant behov for å få et ekstraordinært møte, ellers måtte vi etter timeplanen så vidt jeg husker, vente til 21. juni, og det fant vi meget ugunstig.

Innledningsvis vil jeg få lov til å si at erklæringen for så vidt ikke inneholder noe nytt fra norsk side. Den er en bekreftelse på det som tidligere er sagt formelt overfor fellesskapene. Det er nevnt her de spesielle forbehold når det gjelder jordbruk og fiske, og ellers de synspunkter som ligger bak vår søknad. Når man leser dette, vil man forstå at dette dokument er utformet for så vidt også med sikte på at den norske befolkning skal forstå hva vårt hovedopplegg og våre hovedsynspunkter er.

«La meg først få lov å takke Dem, herr formann» – det er Schumann som er formann denne sesjonen – «og Deres kolleger for at De så beredvillig har omdisponert Rådets møteplaner for å avholde et ekstraordinært ministermøte i dag med representanter for Norge.

Som dere alle er klar over, har det i Norge nylig funnet sted et regjeringsskifte. Jeg vil derfor benytte denne anledning til å understreke at min regjering legger stor vekt på deltakelse i bestrebelsene for å skape større enhet i Europa. Regjeringen vil gå aktivt inn for å slutføre forhandlingene med De Europeiske Fellesskap.

Norge er sterkt avhengig av den internasjonale utvikling, og dette har gjort det både naturlig og nødvendig for landet å ta meget aktivt del i internasjonalt samarbeid. Mange av de utviklingstendenser som spiller en stor og sannsynligvis økende rolle for Norge, har landet i betydelig grad til felles med andre industriland. Det gjelder f.eks. strukturendringene i næringslivet, urbaniseringen, de økende forurensninger av vann og luft og tendensen til økt internasjonalisering av viktige deler av økonomien. Mange av de problemene som disse utviklingstendensene skaper, kan ikke løses av de enkelte nasjonalstater hver for seg. Heller ikke synes de tradisjonelle internasjonale samarbeidsformer å strekke til når det gjelder effektivt å møte alle disse problemene. Den norske regjering går inn for et økt og forpliktende internasjonalt samarbeid for at landene i fellesskap skal kunne bli bedre i stand til å løse noen av vår tids viktigste problemer.

I denne sammenheng ser vi Fellesskapet som en mulighet til å bringe demokratiske beslutningsformer inn i det internasjonale samarbeid. I den enkelte demokratiske nasjonalstat har store folkegrupper allerede en viktig innflytelse på vedtak som har betydning for dem. Det er viktig at interessene til disse gruppene blir effektivt ivaretatt også gjennom internasjonale organer. Jeg vil peke på at [23] min regjering ved behandlingen av vårt forhold til Fellesskapene legger avgjørende vekt på kravet om gode og trygge kår for de store folkegrupper, lønnsstakere, jordbrukere og fiskere.

Min regjering håper at forhandlingene med Fellesskapene vil bekrefte at de mål som vi har satt oss i vår nasjonale politikk, er i samsvar med de mål som ligger til grunn for Fellesskapenes arbeid. Vi legger en vesentlig vekt på å oppnå stadig bedre og trygge kår, ikke minst for dem som i dag har det

vanskeligst. Vi går inn for sikring av en full sysselsetting, og ser minskning av ulikhetene i samfunnet som en vesentlig oppgave. Vi ønsker en utvidelse av demokratiet til stadig nye deler av samfunnet. Min regjering vil understreke betydningen av at demokratisk valgte organer kan utøve en effektiv styring av samfunnets utvikling, også på det internasjonale plan, bygd på solidariteten mellom de grupper det gjelder.

Uansett utfallet av de pågående forhandlinger vil utviklingen innenfor Fellesskapene ha sterke virkninger for Norge. Gjennom vår søknad om medlemskap har vi uttrykt ønsket om å kunne bidra til å påvirke utviklingen i Fellesskapene.

Jeg viser til at den norske utenriksminister på ministermøtet den 22. september i fjor avga en erklæring på den daværende regjeringens vegne om at man fra norsk side aksepterte Fellesskapenes traktater og deres politiske målsetting, de vedtak som er truffet etter traktatens ikrafttreden og de vedtatte retningslinjer for Fellesskapenes fremtidige utvikling. På min regjeringens vegne kan jeg bekrefte at dette fortsatt er grunnlaget for Norges forhandlinger.

Før Stortinget treffer sitt endelige vedtak, er det forutsatt at det vil bli holdt en rådgivende folkeavstemning. I denne sammenheng vil alle sider av Norges forhold til Fellesskapene bli vurdert.

Jeg vil samtidig minne om at det fra norsk side på samme ministermøte i forbindelse med aksepteringen av hovedregelen om at problemene skule løses i form av overgangstiltak, blant annet ble tatt forbehold for de forhandlingsspørsmål Norge hadde for landbruket.

På samme ministermøte ble det fra Fellesskapenes side erkjent at Norge hadde spesielle problemer innen fiskerisektoren. Jeg tør i denne sammenheng minne om Fellesskapenes erklæring av 22. september forrige år om at Fellesskapene var rede til, «på rette tidspunkt, å anerkjenne den interesse som Norges problemer i fiskerisektoren måtte ha krav på». Jeg viser for øvrig til dagsordenens punkt om den felles fiskeripolitikk.» – Det skal jeg ganske kort nevne etterpå. –

«Det vil fremgå av de erklæringer som den forrige regjering har avgitt og av den dokumentasjon som Fellesskapet har mottatt fra den norske delegasjon at man på norsk [24] side legger avgjørende vekt på å finne fram til tilfredsstillende løsninger på problemene i forbindelse med landbruk og fiske. Min regjering mener at en løsning for disse sektorens vedkommende er en forutsetning for at Norge fullt ut kan delta i den europeiske integrasjon. En tilfredsstillende utvikling av disse to næringer utgjør en forutsetning for å sikre et ønskelig bosettingsmønster i Norge. Det er få eller ingen alternative sysselsettingsmuligheter i mange utkantstrøk, slik at redusert virksomhet i landbruk og fiske svekker selve grunnlaget for bosettingen.

De norske jordbrukere har, tross ugunstige klimatiske, topografiske og strukturelle forhold, gjennomsnittlig en relativt tilfredsstillende levestandard. Det skyldes en bevisst politikk, basert på nasjonal solidaritet, som ved hjelp

av omfattende inntektsoverføringer sikrer at også disse grupper nyter godt av det økonomiske fremskritt i samfunnet som helhet. Vi går ut fra at en slik utjammingspolitikk må kunne føres videre også innenfor et utvidet Fellesskap. Min regjering har tillit til at de nødvendige løsninger på dette problem kan bli funnet i forhandlingene.

Det er unødvendig i dag å gjenta de problemer som reiser seg for oss i forbindelse med Fellesskapets regler om frigjøring av kapitalbevegelsene og om ikke-diskriminerende adgang til etablering. Jeg innskrenker meg til å vise til hva som tidligere er anført fra norsk side.

Min regjering legger imidlertid vekt på Roma-traktatens målsetting om at Fellesskapet vil føre en økonomisk politikk med sikte på en harmonisk utvikling av hele Fellesskapet, økt stabilitet og en balansert ekspansjon med stigende levestandard. Det er en forutsetning for oss at vi ved et medlemskap i Fellesskapet vil kunne sikre den fulle sysselsetting, økonomisk vekst, et mer stabilt prisnivå og en rettferdig fordeling av nasjonalinntekten i vårt land. Vi vurderer det økonomiske og monetære samarbeid innen Fellesskapet som et ledd i bestrebelsene for å virkeliggjøre disse målene.

Vi har med tilfredshet merket oss den vekt som distriktpolitikken blir tillagt i Fellesskapenes målsettinger. Ved siden av støtte til utvikling av distrikter med et ensidig næringsliv, kan en balansert utvikling av alle deler av et utvidet Fellesskap bare nåes gjennom et samarbeid med sikte på å unngå for sterk økonomisk konsentrasjon i noen regioner. Vi antar at dette forutsetter så vel en nasjonal som en felleskapeleg innsats med sikte på å unngå en for stor bedriftskonsentrasjon på begrensede geografiske områder.

Norge legger naturlig nok vekt på å bygge videre ut det nære samarbeidet som eksisterer med Danmark, Finland, Island og Sverige, således har vi allerede et felles nordisk arbeidsmarked. Det er av stor viktighet å opprettholde det nordiske marked som EFTA har medført. med tilfredshet har vi merket oss at det også fra Fellesskapets side er erkjent som et mål å unngå å gjenreise tollgrenser og andre handelshindringer som allerede er fjernet. [25] Det må således gjennom forhandlingene med de medlemskapssøkende land og med de øvrige EFTA-land bli funnet løsninger som fortsatt sikrer den frie handel mellom de nordiske land.

Norges samhörighet med resten av Europa er basert både på økonomiske, kulturelle og generelle politiske forhold. Norge er et av de europeiske land som har den mest utadvendte økonomi, men det er også nødvendig for oss å være politisk utadvendt og engasjert for å kunne delta i avgjørelser av betydning for oss.

Vi stiller oss positive til en utvidelse av De Europeiske Fellesskap også ut fra ønsket om at Europa på denne måten skal kunne yte vesentlige bidrag til løsning av viktige internasjonale problemer som f.eks. fattigdomsproblemet i verdenssamfunnet. I fellesskap burde de europeiske land ha større muligheter til å gjøre en betydningsfull innsats til gagn for freden, og den økonomiske og sosiale utvikling i verden.

Det er på denne bakgrunn, herr Formann, at min regjering vil gjennomføre forhandlingene om norsk medlemskap i et utvidet Fellesskap.»

Jeg vil også få lov å føye til at jeg henviste til et eget punkt i dagsordenen om den felles fiskeripolitikk. For så vidt angår det punktet tar vi under møtet i Brussel med dette sikte på å få bekreftet at vi skal kunne få forhandlinger med Fellesskapet spesielt om dette spørsmål. Det er altså utelukkende for så vidt i denne omgang fra vår side hensikten å få sikret at vi kommer inn i den rette prosedyre, men det vil i denne forbindelse ikke bli lagt fram det man i dette språkbruk kaller substansielle betraktninger – altså ikke noe forhandlingsopplegg.

Formannen: Ordet er fritt. – Kan man fra departementets side si noe mer om når vi blir trukket inn i drøftinger av substans når det gjelder jordbruks- og fiskeripolitikk?

Utenriksministeren Cappelen: Regjeringen tar sikte på å ha gjennomdrøftelse av disse problemer umiddelbart etter påske, med sikte på å avklare mest mulig forhandlingsopplegget. Da går jeg ut fra at det vil bli anledning til å orientere utenrikskomiteen om de resultater som man etterhånden måtte komme fram til. Når det kan bli, tør jeg ikke si. Jeg vet ikke om statsministeren kan tilføye noe.

Statsminister Bratteli: Jeg kan kanskje knytte et par betraktninger til det med bakgrunn i debatter som har vært i dette rom tidligere, og som jeg kjenner til, hva utenriksminister Cappelen ikke kan gjøre.

[26] Jeg beklager også at vi ikke fikk et dokument ut på forhånd, men det henger sammen med den ganske spesielle situasjon som foreligger nå. Idet Regjeringen gikk i gang med arbeidet, er de to departementer hvis sjefer er her, nemlig Utenriksdepartementet og Handelsdepartementet, pålagt så å si første prioritet for behandlingen av markedsspørsmålene i tiden utover. Og av grunner som vel ikke er nødvendig å artikulere nærmere her, og også av grunner som ligger opp i dagen, fant en det riktig å forsøke å få til dette møtet i Brussel den 30. mars istedenfor å vente muligens helt ut i juni/juli. Det er klart at dette arbeidet nå har pågått under et sterkt tidspress. Vi fant det riktig, selv om det var så, at en i forbindelse med at det skal holdes et møte i Brussel, tok dette møtet med den utvidede utenrikskomite, selv om det måtte innkalles på kort tid, og selv om ikke dokumentet, som det viste seg, kunne nå ut på forhånd. Det foranlediget fra min side den bemerkning da det var spørsmål om å be om et møte med den utvidede, at det i og for seg ikke er noe nytt i den erklæring som nå skal avgis der nede. Allikevel fant en det riktig før møtet i Brussel ble holdt, å gjøre kjent i hvilken form denne erklæringen nå foreligger.

Når det så gjelder det videre arbeid, og det reelle arbeid med denne saken, kan jeg kanskje dele det under tre stikkord: for det første gjelder det selve fremdriftsplanen. Her er da de to statsråder bedt om av hensyn til Regjeringens arbeid – å sette opp en samlet arbeidsplan for det som blir nødvendig nå i de

nærmeste uker og måneder fremover, både for at man skal kunne behandle de forskjellige vesentlige spørsmål i den naturlige og hensiktsmessige rekkefølge, og for å få innkretset de spørsmål som er av den karakter at de vil komme til å foranledige inngående drøftelser både i Regjeringen og mellom Regjeringen og den utvidede utenrikskomite. Dette vil da inkludere det en kan kalle forhandlingsoppleggene etter hvert som det blir bruk for dem under utviklingen av forhandlingene i Brussel. Det er det ene, og det er da grunnlaget på mange måter for hele arbeidet med denne saken. Jeg håper at man vil kunne være i stand til forholdsvis snart etter påske å gi den utvidede utenrikskomite en orientering om fremdriftsplanen, slik at en også kan få komiteens kommentarer til den. På grunn av tidspresset kommer vi til å ta 1 ½-døgns drøftelse i den samlede regjering utenfor Oslo så snart det er praktisk mulig over påske.

Det annet som er nær knyttet til dette, er informasjonsspørsmålet som har vært drøftet i denne komite tidligere. Det var to former for informasjon som ble diskutert. Den ene er hva jeg her for lettvinthets skyld kaller informasjon til sentrale og sterkt politisk interesserte miljøer, særlig da denne komite, men det gjelder Stortinget i det hele. Det dreier seg her om informasjonsmateriale som også vil kunne være til nytte for pressen og for andre som på forskjellige måter arbeider med disse spørsmål. Det var allerede tidligere skissert en grov plan når det gjelder slike informative saksdokumenter. I tilknytning til det var det antydnet en skriftserie til mer populær informasjon, om en vil – informasjon for hvem som helst som vil sette seg inn i de forskjellige viktige spørsmål som melder seg i forbindelse med Fellesskapet og de forhandlinger vi nå fører.

[27] Også her håper jeg at de to departementer i nær framtid vil kunne legge fram a-jourførte planer både for denne mer i antall begrensede informasjon som ikke nødvendigvis behøver å være noen hemmelig informasjon – tvert om vil jeg gå ut fra at det aller meste vil kunne være offentlig tilgjengelig, men den tar altså sikte på folk som legger virkelig arbeid i å bli informert – og også plan for den utadvendte informasjon. Den vil kreve, går jeg ut fra, en del utgifter, og det spørsmålet vil vi komme tilbake til så snart vi har full oversikt.

Jeg nevner så som det tredje punkt som direkte henger sammen med de to ting jeg her har nevnt, altså fremdriftsplan og informasjonsplan, både den begrensede og den brede informasjonsplan, at vi arbeider med en melding til Stortinget. Alt dette vil gå parallelt med sikte på på et tidligst mulig tidspunkt – det vil selvfølgelig komme til å ta noen tid – å legge fram en melding for Stortinget slik at den kan bli behandlet i vårsesjonen. Vårt siktepunkt i dag i all fall, er å kunne føre dette fram til en slik tid at dette ikke i seg selv skal kreve at Stortinget skal fortsette ut over sommeren. I og for seg må en her ta alle forbehold når det gjelder arbeid av denne art, men siktepunktet er i all fall at også dette tredje ledd, nemlig stortingsmeldingen, skal kunne foreligge så tidlig at Stortinget kan behandle den i den tid som er tilmålt til Stortingets vårsesjon.

Formannen: Jeg takker statsministeren for denne orientering.

Utenriksminister Cappelen: Jeg kunne kanskje i tilknytning til det statsministeren sa om informasjonsvirksomheten, gjenta hva jeg nevnte i erklæringsdebatten, nemlig at vi tar sikte på å fremme en bevilgningsproposisjon allerede fredag. Jeg tror jeg nå kan si at vi når fram med det. Den vil da inneholde mer utførlige opplysninger som omfanget av dette. Dette vil bli en nokså kort proposisjon, men vi har funnet det riktig å fremme forslag om en bevilgning, slik at vi har en basis, for dette vil koste penger.

Denne informasjon har mange sider. Informasjon til Stortinget som institusjon skjer selvfølgelig gjennom regjeringsdokumenter, men det har også sine virkninger og sin betydning utad. Informasjon til de politiske miljøer som statsministeren nevnte, går selvfølgelig også til de enkelte stortingsmenn, og ellers vil man ta sikte på å furnere organisasjoner, pressen og andre interesserte. Men vi tar ikke sikte på noen massedistribusjon av dette stoff. Det er klart at de dokumenter det her siktes til, vil ikke inneholde noe av fortrolig karakter eller noe som skal holdes hemmelig. Vi tar sikte på å gi informasjon til alle – informasjon som kan nyttes av alle i foredrag, diskusjoner og hva som helst. Det som selvsagt vil koste penger, er den informasjon som man tar sikte på å distribuere i massemålestokk. Vi har i den forbindelse nylig hatt et møte med Statens informasjonstjeneste som har visse muligheter når det gjelder det rent tekniske og distribusjonen. Vi er også klar over at det under utviklingen av sakens forhandlinger kan vise seg at det oppstår behov for informasjon som man ikke på forhånd [28] kan planlegge, slik at det selvsagt også kan bli spørsmål om senere hen å komme med en tilleggsbevilgning. Det får man se. Det er litt vanskelig i øyeblikket å få oversikt over hva dette vil koste.

Knut Frydenlund: Bare et formelt spørsmål. Disse dokumentene som er omdelt, er ikke på noen måte gradert, men jeg går ut fra at de er fortrolige inntil man hører noe annet.

Formannen: Det står i et følgebrev til orientering: FORTROLIG VEDLEGG.

Er det ikke forutsetningen at denne erklæringen vil bli offentlig kjent i det øyeblikk den er avgitt? Jeg går ut fra at det er vanlig sperrefrist.

Bernt Ingvaldsen: Det var bare et par spørsmål med hensyn til rene detaljer. På side fire, annet avsnitt, siste setning står det:

«Vi antar at dette forutsetter så vel en nasjonal som en fellesskapelig innsats med sikte på å unngå en for stor bedriftskonsentrasjon på begrensede geografiske områder.»

Jeg trodde vi i det vesentlige kunne ordne opp i det selv. Hva er meningen med å peke på ønskeligheten av «en fellesskapelig innsats» i den forbindelse? Jeg visste ikke at det egentlig var nødvendig.

Statsråd Kleppe: Man har fra Kommisjonens side i forbindelse med industripolitikken reist spørsmål om dette uten foreløpig å antyde noen politikk fra Fellesskapets side. Man har pekt på behovet for å gjøre noe med den konsentrasjon, som de fleste der nede venter, av den økonomiske virksomhet i de gamle, store industriområder. Det innebærer mange ulemper som jeg ikke skal gå inn på. Hvordan dette skal skje, har man egentlig ikke kommet fram til i Fellesskapet. Man har reist problemet, og vi har ment, siden vi har hatt en diskusjon som dette i Norge, at vi ville peke på at det er viktig at man får gjort noe med dette, og ikke bare nasjonalt hvor vi selvfølgelig også vil ha store oppgaver. Det dreier seg her også om internasjonal vurdering, om hvor man skal plassere investeringer, i sentrale områder i Europa eller i områder som ikke ligger geografisk så sentralt. Det er ikke minst i norsk interesse å motvirke en for sterk konsentrasjon av den økonomiske virksomhet innenfor hele området.

Bernt Ingvaldsen: Jeg skjønnte det. Men den vanlige uttrykksmåte er i grunnen at man vil ha en utbygging av bedrifter i forskjellige områder, ikke at man vil ha en innsats for å unngå de for store bedriftskonsentrasjoner. Jeg er redd for at man trekker inn problemer som kanskje ikke er så forferdelig aktuelle.

[29] Statsråd Kleppe: Dette er for så vidt den samme diskusjon vi har nasjonalt, om det er nødvendig å ha såkalte negative virkemidler i tillegg til de positive, om det er behov for etableringskontroll o.l. på nasjonalt plan. Den samme diskusjon har man i andre land. Vi har ment at en bør peke på nødvendigheten av begge typer virkemidler. Vi har nevnt de positive først, men vi kan vanskelig tenke oss muligheten av at positive virkemidler vil være tilstrekkelig.

Karl J. Brommeland: Når det gjelder dette opplegget for møtet i morgen, har jeg ikke noe å bemerke til det. Det var et interessant opplegg. Jeg forstår det slik at alt er lagt til rette for offentliggjøring umiddelbart etter at erklæringen er avgitt der nede. Men jeg må si jeg venter med spenning på forhandlingsopplegget når det gjelder landbruk og fiske. Det ble antydnet her på et møte i den utvidede utenrikskomite i desember at vi skulle få landbruk til behandling i midten av januar og fiskeriopplegget overgangen januar/februar. Nå forstår jeg det slik at meget av grunnen til at dette ikke er kommet ennå, er at man ikke har kommet i forhandlingsposisjon der nede. Men jeg har lyst til å spørre: Betyr det også at man har vanskeligheter her hjemme med å bli enige om et opplegg? Kan det skisseres noe nærmere når den utvidede utenrikskomite vil få disse forhandlingsoppleggene, og når man vil komme i forhandlingsposisjon når det gjelder disse spesielle tingene?

Ellers har jeg lyst til å nevne dette med den fortrolige rapport fra Brussel som vakte slik oppsikt. Så vidt meg bekjent har vi i den utvidede utenrikskomite ikke fått den oversendt, så vi kjenner den bare fra offentliggjørelse i «Dagbladet». Skulle ikke den ha kommet til oss på ordinær måte? Og endelig: Jeg ser det fremdeles er noe skriverier i avisene om lekkasjen, og man undrer seg over at den ikke er

oppklart. Overveier Regjeringen å ta skritt for å prøve å finne denne lekkasjen? Jeg hadde lyst til å nevne disse ting.

Statsminister Bratteli: Det jeg kaller fremdriftsplan, gjelder nettopp de spørsmålene hr. Brommeland nevnte. Det er ikke mulig å sette dato for hver enkelt ting, men det blir en logisk fremdriftsplan. Det er mulig en kan angi i hvilken rekkefølge en skal drøfte med denne komite slike spørsmål som hr. Brommeland var inne på. Men det er klart at det hele krever et veldig arbeid, og derfor er det også klart at det trengs en plan.

Når det gjelder de såkalte lekkasjesakene, må jeg innrømme at dem har vi hittil ikke drøftet i Regjeringen. Jeg kan ikke si noe presist om det. For så vidt som det er satt i gang et arbeid for å avklare tingene, vil det vel gå sin gang i det store maskineri. Men jeg kan i dag ikke si noe mer enn at vi får sjekke hvordan det ligger an.

Når det gjelder dokumenter og komiteen, er det så vidt jeg husker tidligere opplyst at etter den eksisterende ordning er det slik at det er en rekke dokumenter som er tilgjengelige for komiteens formann og nestformann, men som heller ikke de ordinære utenrikskomites øvrige medlemmer blir delaktige i. [30] Jeg har kjent til dette i alle år, men jeg er arbeidsmessig så lykkelig over å bli fritatt for hemmelige dokumenter – i tillegg til alle offentlige dokumenter – at jeg har aldri prøvd å bli delaktige i dem. Men så vidt jeg kan skjønne har det nevnte dokument vært undergitt den behandling som er den vanlige.

Utenriksminister Cappelen: Den lekkasjen som hr. Brommeland nevnte, har ikke jeg beskjeftiget meg med, men jeg har spurt meg for i Utenriksdepartementet om hva som er foretatt i forbindelse med de insinuasjoner som er fremkommet mot departementet. Det ble – det var da i hr. Strays utenriksministertid – satt ned et internt utvalg for å gjennomgå av hvilke personer og på hvilken måte det dokumentet det her dreier seg om, var blitt håndtert. Jeg har sett en foreløpig rapport om dette. Jeg kan godt si at den inneholder ikke noen opplysning som peker på at det har vært noen lekkasje fra Utenriksdepartementets side. Dette utvalget er ennå ikke ferdig med sitt arbeid, det vil avgi en endelig rapport, men jeg vet ikke når. – Hittil foreligger det altså ikke noe om lekkasje fra bestemte hold. Men jeg må si at da jeg leste denne rapporten, ble jeg klar over at det er svært mange mennesker i utenriksstjenesten som får disse dokumentene og som behandler dem. Det går jo ut rapporter også til våre stasjoner. I departementet er det i hvert fall svært mange som får den rapporten det her dreier seg om. Så vidt jeg vet har vel også formannen og nestformannen i utenrikskomiteen hatt anledning til å se den rapporten som det her dreier seg om – og andre rapporter.

En liten bemerkning om stortingspresidentens anførsel om det som står på s. 4: Jeg ser det slik at vi her hjemme i Norge er veldig opptatt av den aktive distriktpolitikk. Når vi skal presentere oss i Brussel på ny, bør vi understreke det. Jeg mener det er riktig å stimulere de krefter innenfor Fellesskapet som har tilsvarende interesse. Det er etter mitt syn en klart økende interesse for betydningen

av det vi her kaller distriktpolitikk, også innenfor Fellesskapet og Fellesskapets institusjoner. Det er da meningen med dette – det er dog en nokså forsiktig formulering, idet vi sier at vi «antar at dette forutsetter så vel en nasjonal» osv. Det er bakgrunnen for at denne setningen er tatt med.

Kåre Willoch: Når det gjelder lekkasjene, har det jo vært rettet insinuasjoner mot flere hold. Jeg vil bare kort si at jeg er sterkt interessert i at disse lekkasjesakene blir oppklart.

Når det gjelder det som her er sagt om distriktpolitikk, går jeg ut fra at det ikke er Regjeringens mening med disse ord å ha tatt noe nytt standpunkt i valg av virkemidler, men rett og slett å påpeke sin interesse for lokaliseringpolitikk generelt.

Utenriksminister Cappelen: Ja, det er riktig.

[31] Stortingspresident Ingvaldsen: Det var bare et mer generelt spørsmål om behandlingen av slike dokumenter: Det var snakk om at dette skulle offentliggjøres, og det er meget som taler for det. Jeg vil bare peke på det forhold at enkelte formuleringer her vel må betraktes som grunnlag for forhandling, og at det vel er nokså sannsynlig at man ikke vil få gjennomført til punkt og prikke alle ønskemål. På side 4, i siste setning i tredje avsnitt står det f.eks.:

«Det må således gjennom forhandlingene med de medlemskapsøkende land og med de øvrige EFTA-land bli funnet løsninger som fortsatt sikrer den frie handel mellom de nordiske land.»

Jeg er enig i prinsippet, men jeg er redd for at slike formuleringer – om kanskje ikke akkurat denne – kan skape problemer etterpå, når man skal se forhandlingsresultatet i forhold til ønskemålene eller de krav vi har stilt. Når det sies «sikrer den frie handel mellom de nordiske land», reiser det seg spørsmål som: Vil det i det hele tatt ikke bli toll? Eller: Er det, hvis det er toll, fri handel eller ikke? Jeg forstår utmerket godt betydningen av spørsmålene, men det er et spørsmål om det er riktig å offentliggjøre forhandlingsopplegget. Jeg har hele tiden ment at i forhandlingsopplegget er det innebygd endel prutningsmonn, og at et forhandlingsresultat kan være ganske brukbart selv om det ikke skulle dekke alle formuleringer i all fall.

Jeg vil gjerne at man skal overveie dette, for slikt kan jo gi en kolossal styrke til en agitasjon – både for og imot.

Jon Austrheim: Først nokre ord om lekkasjesakene: Eg vil gjerne stø det hr. Willoch sa. Vi er jo kjent med at det har vore reist insinuasjonar mot fleire i samband med lekkasjesakene, og eg for min part skulle ønskje at Regjeringa kunne greie å skvære opp i tilhøva. Meir skal eg ikkje seie om det.

Elles forstår eg at det dokumentet vi diskuterer no, er ei stadfesting av det som tidlegare har vore sagt frå norsk side, at det er ei oppattaking frå den nye regjeringa si side. Dokumentet inneheld meir generelle vendingar og går ikkje inn

på noka realitetsvurdering av eit konkret forhandlingsopplegg korkje når det gjeld fiskeri eller jordbruk. Så vidt eg skjøner kjem det vel ei presisering av dei spesielle spørsmål og problem norsk fiskeri står overfor i relasjon til den felles fiskeripolitikk som Fellesskapet har lagt opp til. Eg har forstått det slik. Elles er vi lova ei melding for Stortinget i denne sesjonen, som då kanskje vil gå inn på meir spesielle saksområde, og eg går ut frå – i den utstrekning utsegner her streifar inn på slike område – at vi står fritt i vurderinga til vi får sjå dette i ein større samanheng i samband med den bebuda meldinga.

[32] Formannen: Først, når det gjelder de dokumenter som kommer til komiteen, og den såkalte lekkasjesaken: Det er helt på det rene at den omtalte rapporten fra Brussel-ambassaden kom til formannen og nestformannen i komiteen. Den lå blant de dokumenter som vi fikk da vi kom hjem fra Nordisk råd – uten at jeg i farten kan huske om det var lørdag eller mandag jeg for min del fikk se det papiret, som da var kommet til oss i den uken Nordisk råd hadde møte. Det er klart at hvis noen av medlemmene i den utvidede utenrikskomite ønsker å se det dokumentet, er det full adgang til det, det finnes i komitearkivet. Det er også en rekke andre fortrolige dokumenter som kommer til komiteen ved formannen, eventuelt ved formannen og nestformannen, som det vil være adgang til å se på, og som det vel også kan være naturlig å titte på i forbindelse med behandlingen av enkelte saker. Men vi har hittil vurdert det slik at det ikke er naturlig å sirkulere alle rapporter til alle medlemmene av den utvidede utenrikskomite, og praksis har da vært at det har vært begrenset til oss to, formannen og nestformannen. Dessuten har jo endel dokumenter vært distribuert til samtlige – som det vil være kjent.

Jeg er enig med dem som har sagt at det ville være høyst ønskelig om lekkasjesaken kunne bli oppklart, og jeg ga jo i sin tid nokså tydelig uttrykk for det – med noe vekslende tilslutning fra andre, kanskje. Men hvis det nå er et sterkt ønske, går jeg ut fra at Regjeringen i all fall vil overveie om man kan finne ut av den saken.

Når det gjelder de to punktene som ble nevnt fra hr. Ingvaldsens side, vil jeg for det første punkts vedkommende, dette om «fellesskapelig innsats med sikte på å unngå en for stor bedriftskonsentrasjon», nevne at under utenrikskomiteens tur til de europeiske hovedsteder var dette vel først og fremst fremme i diskusjonen i Italia. Der har man jo lagt opp en politikk bl.a. med sikte på utvikling av Sør-Italia. Man var også ellers ganske opptatt av problemstillinger i den retning. Det var også fremme i drøftingene mens vi var i Brussel. Der ble det trukket fram som et eksempel på at man ikke uten videre aksepterer alle prosjekter under en nasjonal støttepolitikk at det i forbindelse med et tilfelle i Vest-Tyskland, der man hadde tatt sikte på å bygge opp en aluminiumsfabrikk i nærheten av Hamburg, hadde reist seg i all fall atskillige kritiske røster mot det – uten at jeg tør si om saken ble stoppet av den grunn, jeg har ikke inntrykk av det. Men dette er etter min mening et tydelig eksempel på at man har reagert mot konsentrasjon, og i hvert fall mot at man bruker offentlige subsidier i forbindelse med plassering av en industribedrift i slike industrialiserte områder.

Når det gjelder det andre punktet hr. Ingvaldsen var inne på, vil jeg si at jeg for min del ikke har noe å innvende mot det som står på side 4. Jeg ville heller ha funnet det uheldig om det ikke hadde stått, for det er i virkeligheten bare en direkte påpeking av det som står i innstillingen fra utenrikskomiteen om dette punkt, nemlig at en av forutsetningene for utenrikskomiteens innstilling er å unngå nye tollgrenser i Norden. [33] En annen ting er om det kanskje andre steder kan være formuleringer hvor det kan være spørsmål om ordlyden er den ideelle i forhold til en offentliggjøring – det har jeg ikke tenkt igjennom – men akkurat dette spesielle punktet synes jeg dekker godt det som var den utvidede utenrikskomites innstilling den gang meldingen ble behandlet i Stortinget.

Statsminister Bratteli: Det er kanskje riktig i forbindelse med det hr. Ingvaldsen tok opp om offentliggjøring av dokumenter, å påpeke at dette jo for så vidt er et særtilfelle, fordi det er en åpningserklæring fra den nye regjering. Jeg går ut fra som gitt at når en senere i fremdriftsplanen kommer til forhandlingsopplegg, vil det ikke kunne være tale om å offentliggjøre dem etter at de er lagt fram i Brussel.

Når det gjelder lekkasjesakene, er det vel mulig at de uttalelser som har falt nå, delvis har streift begge. Det er jo to uavhengige lekkasjesaker. Den ene er den som har å gjøre med Brussel-rapporten, og den annen er den som har å gjøre med det som ble offentliggjort i en studentavis og senere i andre aviser om en samtale som daværende utenriksminister Stray hadde med den amerikanske utenriksminister. Jeg går selvfølgelig ikke nå inn på dem i det hele tatt, men jeg oppfatter det som er sagt her om ønskeligheten av så vidt mulig å få avklart lekkasjesakene, slik at det dreier seg om begge sakene og ikke bare den ene.

Utenriksminister Cappelen: Med hensyn til lekkasjesakene vil jeg si at det jeg har uttalt, gjelder bare den saken som vedrører Utenriksdepartementet. Det er så vidt jeg vet fra Utenriksdepartementets side ikke tatt noe skritt i retning av å undersøke den andre lekkasjesaken. Men arbeidet med denne første fortsetter da, og vi skal gi en orientering om de resultater som man måtte komme fram til – hvis man kommer fram til noe av betydning.

Kåre Willoch: Når det gjelder den lekkasjesaken som utenriksministeren nå kalte den første, vil jeg peke på at det vel er den som kronologisk sett er den andre – jeg sikter til «Cultura»-lekkasjen. Det er mulig jeg tar feil?

Formannen: Ja, det er omvendt.

Kåre Willoch: Ja vel. Jeg ville bare for ordens skyld få klarlagt at det arbeid Utenriksdepartementet driver i denne forbindelse, ikke bare dreier seg om å få klarlagt om det er skjedd lekkasje i departementet – jeg går ut fra at det gjelder å bidra til bredere opplysning om de lekkasjer som har funnet sted.

Formannen: Så vidt jeg forstår, har jo det dokumentet som det her gjelder, vært sendt til et meget begrenset antall personer.

[34] Utenriksminister Cappelen: Ja, utenfor utenriktjenesten.

Formannen: Jeg vil si at det må være naturlig at man ser på begge. Begge to berører utenriktjenesten, de kommer opprinnelig fra Utenriksdepartementet.

Utenriksminister Cappelen: Ja, det gjør de. Men jeg vil bare få lov til å si at Utenriksdepartementet som departement og det utvalget jeg nevnte, som ble satt ned i hr. Strays utenriksministertid, for så vidt har nokså begrensede muligheter til å drive etterforskning i strafferettslig forstand. De kan ikke gjøre det. De har ikke rett til å innkalle folk mot deres vilje for å avgi forklaring. Mulighetene er begrenset, det skal man være klar over. Det fremgår også av rapporten at utenforstående ikke er særlig interessert i å gi et slikt utvalg i all fall opplysninger. Man har jo bl.a. også snakket med vedkommende redaktør, som henviste til sine rettigheter. Vi har ingen maktmidler til å avtvinge noen uttalelser. Dette er ikke lett.

Statsminister Bratteli: Jeg tror det har liten hensikt å diskutere arbeidsformen for dette nå. Vi får ta dette opp i regjeringskonferanse for der å finne ut hvordan en best kan arbeide med saken.

Kåre Willoch: Min konklusjon er den samme. Jeg synes ikke man skal ta opp en diskusjon om arbeidsformen her. Utenriksministeren har jo i sin siste sluttbemerkning indikert at man har engasjert seg i spørsmålet om ting som har foregått også utenfor Utenriksdepartementet.

Stortingspresident Ingvaldsen: Det er litt vanskelig å uttrykke det jeg har tenkt å si nå – det gjelder selve tonen, kan en si, i denne erklæringen. Vi har jo søkt om medlemskap, og jeg for min del tror det er meget som taler for medlemskap. Men etter å ha lest dette så raskt som vi nå har gjort, finner jeg ikke ordet «medlemskap» ett eneste sted her.

Utenriksminister Cappelen: Jo, til slutt.

Stortingspresident Ingvaldsen: Her står det at man «legger vekt på deltagelse i bestrebelsene for å skape større enhet i Europa.» Det synes for meg å være en noe abstrakt målsetting. Videre heter det at derfor vil Regjeringen gå inn for «å få slutført forhandlingene med De Europeiske Fellesskap.» Dette å slutføre forhandlingene er vel og bra, men det er ikke noe mål i seg selv.

Konklusjonen her er riktignok at Regjeringen «vil gjennomføre forhandlingene om norsk medlemskap». Det er mulig det er sterkt nok selv om det kommer slik på slutten. Men jeg synes begynnelsen er svak – at dette å slutføre forhandlingene, er det Regjeringen vil. Jeg mener man heller burde vise til vår

ansøking om medlemskap. Å ville «gjennomføre forhandlingene» synes jeg er litt av en reduksjon av [35] målsettingen.

Gunnar Garbo: Jeg vil bare peke på at dette som står midt på side 2, nemlig: «Gjennom vår søknad om medlemskap har vi uttrykt ønsket om å kunne bidra til å påvirke utviklingen i Fellesskapene», må ha unngått hr. Ingvaldsens oppmerksomhet. Det var vel et slikt synspunkt hr. Ingvaldsen etterlyste?

Stortingspresident Ingvaldsen: Ja, det gleder meg.

Jakob Aano: Tilbake til side 4: Eg synest at det som står om distriktspolitikken er klårt og greitt nok for oss som blir informert på denne måten, men med sikte på at dette skal offentliggjørast, vil eg reint generelt seia at det er viktig å ha som siktemål at det som når fram til ein vanleg avisleser, blir forstått på rett måte. I siste setning i andre avsnitt står det:

«Vi antar at dette forutsetter så vel en nasjonal som en fellesskapelig innsats med sikte på å unngå en stor bedriftskonsentrasjon på begrensede geografiske områder.»

Eg vil reisa spørsmålet om dette av ein som vil bruke det mot fellesskapsforhandlingar, kan lesast på følgende måte: Jaså, skal Fellesskapet bestemme for oss på desse områda også no, det skal altså vera ein fellesskapeleg innsats når det gjeld korleis vi skal driva vår distriktspolitikk.

Eg berre reiser dette som eit spørsmål til ettertanke.

Formannen: Jeg har ingen flere på min talerliste. Hvis ingen flere ber om ordet, kan vi da slå fast at dette er å betrakte som en erklæring, og at det er forutsetningen at den vil bli gjort offentlig tilgjengelig så snart møtet er holdt, men at vi inntil så skjer, oppfatter dette som et fortrolig, sperret dokument.

Kåre Willoch: For ordens skyld: Det er klart at hvis Regjeringen etter f.eks. hr. Aanos bemerkning skulle ønske å foreta en redaksjonell endring, må det være anledning til det, selv om dette dokument har vært lagt frem her.

Statsråd Kleppe: Ja, og det kan være andre småting også.

Bernt Ingvaldsen: Jeg trodde det måtte være helt klart at det er Regjeringen som nå skal offentliggjøre dette. Denne komite har ikke noe med å offentliggjøre det.

[36] Formannen: Nei, det har overhodet ikke vært i mine tanker at denne komiteen har noe med offentliggjøringen å gjøre. Men jeg trodde likevel det var riktig å slå fast at Regjeringen tar sikte på å gjøre dette offentlig kjent så snart erklæringen er lest opp i Brussel.

Den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite

Møte mandag den 29. mars 1971 kl. 13.00

Det er også ganske klart at om det på grunnlag av merknader som er kommet fram her, eller av andre grunner er ting som man ønsker å endre i dette dokumentet, så er det full adgang til det. Det er jo Regjeringens ansvar hvilken form denne erklæringen får i Brussel.

Hvis ingen flere ønsker ordet, takker jeg de tilstedeværende statsråder, embetsmenn og representanter for fremmøtet og erklærer møtet for hevet.

Møtet hevet kl. 14.10.